

HELSINGBORGS
SYMFONIORKESTER

Odysseus kapitel 13

*Kvällens
konsert
spelas in!*

MAKTEN OCH HÄRLIGHETEN

Torsdag 19 mars 19.00 & 20.45

MUSIK: FREDRIK ÖSTERLING
LIBRETTO: HANNA HÖGLUND

PROGRAM

Makten och härligheten

URUPPFÖRANDE

– en allegorisk knyt-blues-opera för (minst) 18 ledamöter. Och orkester. Och kör.

Musik: **FREDRIK ÖSTERLING**

Libretto: **HANNA HÖGLUND**

Konsertens längd ca: 1 tim

MEDVERKANDE

Helsingborgs Symfoniorkester

Helsingborgs Konserthuskör

Amelia Jakobsson, sopran

Ulrika Tenstam, mezzosopran

Magnus Kyhle, tenor

Carl Ackerfeldt, baryton

Mats Paulson, kormästare

Gordan Trajkovic, konsertmästare

Stefan Solyom, dirigent

Hanna Höglund: Om en operas tillkomst

Eller: Får man göra så här?

”Dramaturgin från helvetet”. Så löd Fredrik Österlings önskan våren 2019. En opera om krisen(kriserna) i Svenska Akademien skulle bli till. Och eftersom Akademiens kris på många sätt varit just en helvetesdramaturgi, ”the gift that keeps on giving”, ett ymnighetshorn som fortsatt ösa ur sig den ena tvärvändningen efter den andra – lägenhetsaffärer, läckor, sexövergrepp, Peter Handke – har jag gjort allt jag kan för att hänga med i svängarna.

I samma veva som jag började skriva på librettot förra våren och plöjde tv-dokumentärer, sträcklyssnade på radiointervjuer och läste ledamöters uttalanden i pressen för att komma dem in på livet och försöka komma i underfund med vad de skulle säga om de av en händelse skulle brista ut i sång, då...

– Kommer ni ha med ”Jag röker, ni kommer dö!” med Kristina Lugn? fick jag frågan.

– Kommer ni ha med när Horace säger det där om att kvinnor kanske inte passar så bra?

(Alla hade sin favoritreplik i detta pågående drama.)

... ja, då kom dessutom två böcker som direkt och indirekt kommenterade de senaste årens akademiäventyr. Horace Engdahls *De obekymrade* och Katarina Frostensons *K*.

Den senare känd som boken där poeten bröt sin långa tystnad efter att hennes man, den så kallade Kulturprofilen, dömts till fängelse för våldtäkt. ”Ett skrämmande vittnesmål”, som Stig Larsson, gammal vän

till Engdahl och Frostenson skrev när han julklappstipsade om boken på Expressens kultursidor i december, för övrigt. Sidor där jag själv skriver kritik ibland. Jag kan säga att en av mina favoritreaktioner efter att ha sett en föreställning är den gapande munnens. Ni vet, den där: ”Va f-n var det som hände!?” Och verkligheten har, som ni vet, överträffat dikten gång på gång i den här akademihistorien. Ymnighetshornet har fortsatt ösa, dramat pågår fortfarande.

Under tiden har jag läst, skrivit, skickat texter till Fredrik Österling. Så började hans musik komma, en aria här, en aria där damp ner i datorn som ljudfiler. Ofta sent om kvällarna. Vissa ord blev större och andra ströks när musiken började berätta sin del av storyn, gav den en egen själ. Vid tiden för nästa sorgliga vändning i berättelsen, Sara Danius bortgång i oktober förra året hade vi och våra akademiledamöter i det slags parallellvärld som operan ”Makten och härligheten” utgör, nått ett samförstånd om vad som skulle in i operan och inte. Trodde jag!

De var nu ”Horace”, ”Sara” och ”Kristina” med oss, jag hade börjat tycka om dem så orimligt mycket, och de levde sina egna liv i en operasaga befolkad av en kung, ett gäng odöda Ständiga Sekreterare, en grekisk kommenterande kör och en hel orkester. Och en dirigent som kanske inte nöjer sig med att stå och vifta...

Men just när jag trodde vi var färdiga ville våra rollfigurer annorlunda, dramaturgin tog sig ännu en svängom. Jag tyckte om det, att den sa det åt oss. Det är nämligen både ett slags verklighet och överklighet vi kommer att få se ikväll, i en opera som - precis som operor alltid gjort - blickar

bakåt och strävar framåt, är både drama och buskis, både komedi och tragedi. Ett eget väsen med ett eget liv. Och här sitter vi och ser på: med munnarna på vid gavel.

Hanna Höglund, librettist

Fredrik Österling: Om musiken till Makten och härligheten

Först lite om den ursprungliga idén om att krisen i Svenska Akademien behövde bli opera. Vi kunde alla följa med i händelseförloppet. Själv överraskades jag av det faktum att krishanteringens framstod som en smula valhänt. Ända till dess att Sara Danius tog ett offentligt grepp om det hela. Det blev i sin tur startskottet för en offentligt presenterad skottväxling mellan olika fraktioner. Utspel som spände en båge från passiv aggressivitet och halvt berusad fnoskighet till öppet förakt. Och mitt i allt detta, som det heter i vår opera: ”den vi inte nämner”. Akademiens egen Lord Voldemort. En dag skriver alten Anna Larsson på Facebook om hur krisen är ett operalibretto i vardande. Jag kommenterar något i stil med att här bör också De Döda Ständiga Sekreterarnas Kör manifesteras sig. Och där slog tanken rot hos mig. Hela denna röra av poänglösa maktstrider, hierarkiskt relaterad underkastelse, byggande av monument över förövarer – ja, allt detta bar på musikdramatik. Och varför? Jo, för att vi i musik och teater har möjlighet att spegla oss som människor. Och möjligen – som en vag förhoppning – lära oss något om oss själva.

När Hanna Höglunds texter började komma på mejlen, efter ett möte då vi kastat fram olika möjliga scener, var det bara att åka med. Jag har alltid arbetat mot att försöka skriva en form av musikaliska

psykogram. Man skulle kunna kalla det ett försök att få personlighetens *inre monolog* att klinga i all sin komplexitet men också i all sin enkelhet. En överdriven självbild skulle – förenklat - kunna sägas få sin klingande motsvarighet i ett introvert romantiskt tonspråk. Samtidigt finns också så mycket i Akademiledamöternas beteenden som är begripliga utifrån den position de givits. Lite som med Gustav den tredje. Hur skulle han *inte* kunna betrakta sig som allsmäktig?

Och hur låter en musik som beskriver en litterär sociopat med klart släktskap med den sedan länge dode monarken?

I operan har jag lånat musik av tre kolleger i branschen. Eller rättare: två lån och en associativ kommentar. Det första är taget ur Jean-Baptiste Lullys *Le Bourgeois gentilhomme*. Det rör sig om *Marche pour la ceremonie des Turcs* som (milt angripet av aggressiva nutidstoner) får illustrera det vi kallar för *Gustav III:s högtidliga Intro*. Det andra (kortare) citatet kommer ur *The Star-Spangled Banner*. Ni kommer märka det. Sist men inte minst – några avlägsna, men viktiga referenser till låten *Senz'una Donna* av Zuccherò.

Musiken rör sig alltså frivolt och otroget mellan genrer, klingande neuroser och positioner. Den påstår saker och har en egen dramatisk vilja. Precis som inspirationskällan.

Jag tillägnar musiken min käre lärare, Lars Johan Werle, Animalens och Tintomaras antiauktoritära musikaliske upphovsman.

Fredrik Österling, tonsättare

AMELIA JAKOBSSON gjorde sin officiella debut i världspremiären av *Kärlekskriget*, skriven av Paula af Malmborg Ward, där hon hyllades för sitt virtuosa och övertygande porträtt av Ivona. Hon är en aktiv sopran som har samarbetat med dirigenter som Patrik Ringborg, Fredrik Burstedt, Eva Ollikainen, Tung-Chieh Chuang och Mats Rondin.

ULRIKA TENSTAM är en mezzosopran med brett register både vokalt och sceniskt. Sedan debuten som Clytemnestre i *Iphigenie an Aulide* av Gluck på Drottningholmsteatern och genombrottet som Delila av Saint-Saens har hon lovordats för sina starka rolltolkningar. Hon är flitigt engagerad som solist i konsert- och operaverk i och utanför Sverige.

CARL ACKERFELDT tog sin examen från Operahögskolan i Stockholm 2010 och har sedan dess framträtt som solist i konsert- och operahus i hela Skandinavien med dirigenter som Daniel Harding, Herbert Blomstedt, Kent Nagano, Leif Segerstam, Pier Giorgio Morandi och Lawrence Renes. Han sjöng, liksom Ulrika Tenstam, i Fredrik Österlings opera *Näsflöjten*, i Vadstena sommaren 2009.

MAGNUS KYHLE har sedan mitten av 80-talet varit medlem av Kungliga Operans fasta solistensemble, där han gjort långt över 1 000 föreställningar i över 100 olika roller. Kyhle har fram till 2014 varit en av Kungliga Operan mest anlitade sångare och har efter pensioneringen varit en återkommande gäst på Kungliga Operan, samtidigt som tiden för fritid och gästspel blivit allt större.